

Kulttuurilehti

Olias

1 / 2011

HINTA 5 €

1/2011

Kulttuurilehti

Elias

Sisällys

Pääkirjoitus	3
<i>Kari Varvikko</i>	
Kirjakahvila kokoaa väkeä	4
<i>Jorma Hyvönen</i>	
Tapani Tavi ja sadun taika	6
<i>Tarja Okkonen</i>	
Pienkustantajat esillä	8
<i>Pentti Peltoniemi</i>	
Tapani Kinnunen elää täyttä elämää	10
<i>Tarja Okkonen</i>	
Toimitussihteeriltä	12
<i>Kari Varvikko</i>	
Jorma Ojajarjun viimeinen erä	13
<i>Kari Varvikko</i>	
Kirjoittamisesta ei jäädä eläkkeelle	14
<i>Tarja Okkonen</i>	
Mario Benedetti	16
<i>Jan Kekki</i>	
Kirja-arviot	18
Soila Valkama: Kaikki kuunnelmasta	22

Kansikuva: Kirjoittaja Tarja Okkosen kesä alkaa niityltä. Jorma Hyvönen.

TILAA ELIAS!

Lähetä tilaus yhteystietoinesi (nimi, postiosoite, puhelin) osoitteeseen uudenmaan@gmail.com, tai Uudenmaan Kirjoittajat ry, PL 53, 00531 HELSINKI. Paluuviestissä saat tilinumeron, jolle voit maksaa lehden hinnan, eur 6,00 (sis. postimaksun). Kun suoritus on kirjautunut tilillemme, postitamme lehden Sinulle.

JULKAISIJA

Uudenmaan Kirjoittajat ry

PÄÄTOIMITTAJA

Kari Varvikko

TOIMITUSSIHTEERI

Jorma Hyvönen

TOIMITUS

Uudenmaan kirjoittajat ry /

Elias

PL 311,

00531 Helsinki

uudenmaan@gmail.com

SUUNNITTELU JA TAITTO

Jauri Varvikko

ISSN 0783-7763

PAINO

Tyylipaino Oy 2011, Helsinki

Kulttuuri-, mielipide- ja tiede-

lehtien liitto Kultti ry:n jäsen

www.kultti.net

UUDENMAAN KIRJOITTAJAT RY

Puheenjohtaja

Pentti Peltoniemi

Varapuheenjohtaja

Kari Varvikko

Taloudenhoitaja

Christine Hammar

Jäsenet (varajäsenet)

Jorma Hyvönen (sihteeri)

Lincoyan Kekki (webmaster)

Riku Räihä

John Kiviranta

Harri Roussi (vj.)

Kaija Räihä (vj.)

Jouni Kokkonen (vj.)

Tarja Okkonen (vj.)

Osakkeenomistajat ja meidän takapiha

Isäni Klaus Varvikko kertoi nuorena miehenä 1930-luvulla olleensa soppajonossa Vallilan raittikhalleilla. Keitto oli luukeittoa, jossa lihapalat olivat harvassa. Joskus oli makaronilientä ja jos hyvin sattui sai leipäpalankin.

Ketään ei nolottanut eivätkä osakkeenomistajat kauhistelleet.

Nyt kun Heikki Hurstin leipäjonon nälkää Kalliossa, ihmiset häpeävät ympäristöään. Itse asiassa he eivät hyväksy sitä, että joillakin on niin huono olla, että täytyy jonottaa ruokaa. He eivät halua nähdä sitä.

Sen sijaan lapsiperheiden, yksinhuoltajien, työttömien ja eläkeläisten, jotka jonossa seisovat ei tarvitse olla nolona, koska häpeä on yhteiskunnan ja niiden ruukuttajien, jotka pelkäävät asunto-osakkeidensa arvon laskevan.

Tähän meidän nimby-takapihaajatteluun törmäsin ensimmäisiä kertoja 1960-luvulla, jolloin asukkaat usein - ihan perustellusti - vastustivat mm. asunnottomien ja pultsareiden laitosten sijoittamista asutuksen keskelle.

Kun 1980-luvulla olin mukana lakkauttamassa Kyläsaaren jätteenpolttolaitosta ja kaatamassa sen piippua, Helsingin kaupungin valtuuston enemmistö ja kaupungin virkamiehet vähätelivät

PCB:n vaikutuksia.

Masinoitua tai ei, mutta parhaimmillaan tilanne johti siihen, että monet Hermannin ja Vallilan osakkeenomistajat, Kulosaaresta puhumattakaan, olivat sitä mieltä, että ei ole soveliaista keskustella ääneen Kyläsaaresta, koska se laskee asuntojen hintoja.

Jotta osakkeiden arvo ei putoaisi, luotiin sellainen ilmapiiri, että Kyläsaaren jätteenpolttolaitos on aivan turvallinen ja ne, jotka toista väittävät ovat jollakin tavoin vinksahaneita tai vähintäänkin kommunisteja.

Kun apulaiskaupunginjohtaja Olavi Dahl ja monet muut tuomittiin ja piippu räjäytettiin, mitä tapahtuikaan?

Osakkeenomistajat tulivat tappeltelemaan selkään: Hieno teko. Osakkeiden hinnat ovat nyt nousseet oikein huimasti!

Suomessa yli vuoden työttömänä olleiden määrä on lisääntynyt kolmanneksella. Irtisanominen merkitsee käytännössä joka toiselle työttömälle työuran loppua. Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluu Suomessa satoja tuhansia ihmisiä.

Osa heistä on leipäjonossa.

On myös ymmärrettävää, että leipäjonon oman kotisi ovella ei kuullosta kovin hienolta, varsinkin jos joudut kiertämään takakautta rappuusi. Jos kuitenkin

Kari Varvikko

perustelet antipatiasi osakkeen arvon laskulla, johtunee se siitä, että kuvittelet jonossa seisovaa sosiaalipummiksi.

Hänhän saa fyrkat sossusta, safkat leipäjonosta, kledjut kirppiksellä, kämpän stadilta ja asumistuen Kelasta. Brenkut hän hankkii eläkkeellä. Lisäksi suuliskin on ilmaista.

Onneksi totuus ei ole ihan tämän näköinen.

Edesmennyt ystävänäni Tuula Kohonen kirjoitti runon 'Päinvas-toinkäymisiä' vuonna 1981:

”Minä olen sellainen
repale elämässä.
Yritän kuitenkin
rimpuilla tavallani.
Ja aina löytää
päinvas-toinkäymisiä.”

KARI VARVIKKO

Kirjakahvila kokosi väkeä kuulemaan ja keskustelemaan

Romaaneista ja tietokirjallisuudesta

Keväällä 2010 käynnistettiin Uudenmaan Kirjoittajien ja Työväenliikkeen Kirjaston yhteistyönä Kirjakahvila, jonka puitteet ja tarjoilun järjesti kirjasto. Kirjailijavieraat ja heidän haastattelijansa hoiti yhdistyksemme.

KOKEMUKSET OVAT OLLEET kaikin puolin myönteiset. Niinpä toiminta jatkuu taas syksyllä 2011.

Ensimmäisenä vieraana aloitti yhdistyksemme puheenjohtajanakin toiminut kirjailija **Timo Sandberg**, joka kertoi kirjailijan työstään ja yhteiskunnallisesta rikoskirjallisuudesta. Syyskauden aloitti toimittaja **Jukka Parkkari** ja vakoilun maailmaa käsittelevä romaani *Suoraan hevosen suusta*. Syyskauden päätti **Kaiho Nieminen** ja hänen tuore romaaninsa *Hännikäisen tapaus*.

Kevätkauden pääosassa olivat pääasiassa naiset. Vieraina olivat: **Jaana Taponen** ja hänen romaaninsa *Väärä varustus*, **Angelina Kazmina-Björkbacka** ja hänen muistelmateoksensa *Venäläinen onni* Stalinin kaudelta, **Annakaisa livari** ja hänen romaaninsa *Tyttöministeri* sekä taidehistorioitsija, kirjailija **Anna Kortelainen**, jonka laajasta tuotannosta keskityttiin lähinnä Albert Edelfeltin rakastajattaren tarinaan, *Virginie!*

Professori ja monipuolinen kirjoittaja **Juhani Lokki** kertoi lintumaailmasta Kirjakahvilan keväessä.

SAK:n entinen puheenjohtaja Pertti Viinanen kävi toukokuussa kertomassa kirjastaan *Luottamus mies* ja kirjailija **Ivan Tykki** alias **Leena Puranen** puhui dekkaristaan.

Timo Sandberg kertoo yhteiskunnallisesta rikoskirjallisuudesta. Haastattelijana toimii Kari Varvikko.

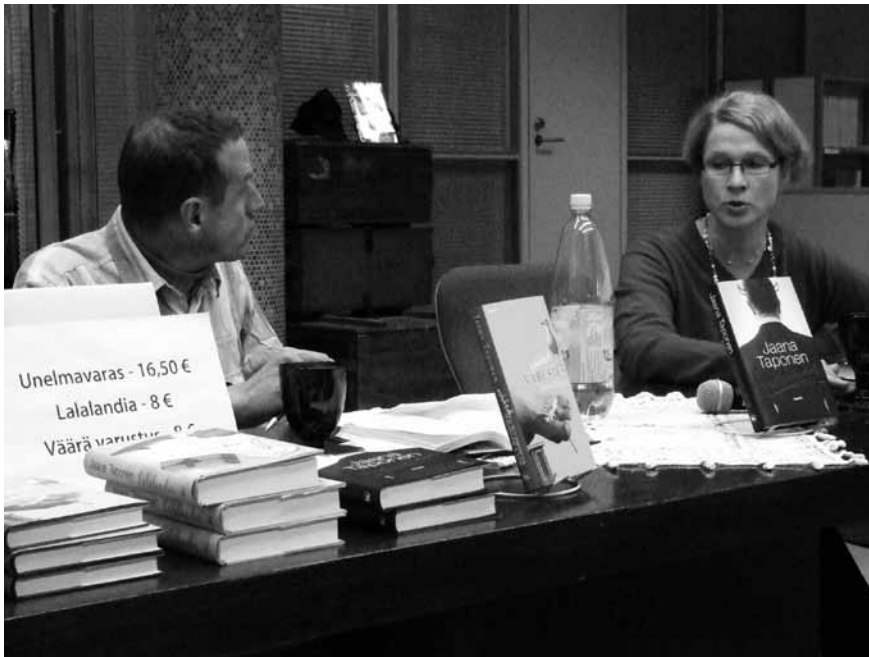
Kaiho Niemistä haastattelee Jorma Hyvönen. Kuva: John Kiviranta

Lisäksi järjestimme kirjaston kanssa Katri Vala –runoillan, jonka juontajana toimi **Riku Räihä**. Katri Valan runoista kertoi kirjailija **Raili Mikkonen**, Valan runoja lausui näyttelijä **Eila Pyhäntö** ja VTT **Merja Minkkinen** kertoi Katri Valan

muusta kirjallisesta tuotannosta.

Kirjakahvilat kokoontuvat jälleen talvikaudella 2011–2012. Kaikki kiinnostuneet, olette tervetulleita!

Teksti ja kuvat Jorma Hyvönen

Anna Kortelainen kertoo kirjoittajatyöstään, tiedon hankinnasta ja kuinka hänestä tuli kirjailija. Haastattelijana toimi Jorma Hyvönen.

Ylh. Jaana Taponen on John Kivirannan haastateltavana.

Oik. Angelina Kazminna Björkbacka kertoo perhekronikastaan, joka kertoo elämästä Stalinin kauden Neuvostoliitossa. Haastattelijana Kari Varvikko.

Alh. Juhani Lokki kertoi työstään kääntäjänä, kirjoittajana ja lintumaailmasta. Haastattelijana toimi Kari Varvikko.

Katri Vala –runoillassa Raili Mikkanen kertoi Valasta.

Näyttelijä Eila Pyhältö lausui Katri Valan runoja.

Sadun takia eletään

TAPANI TAVI, sinulta ilmestyi juuri kuudes runokokoelma Rukoushuoneen portinvartija. Kerro mistä kokoelman nimi tulee.

– Hän nukkuu tuhat yötä entisellä rukoushuoneella ja aistii. Jumalasta kerrotaan niin monta kirjaa. Minä kirjoitan rukoushuoneen portinvartijasta.

Kokoelmassasi tuoksuu metsä ja musikat, haisee kala. Millaisten ihmisten ajattelet janoavan runojasi urbanisointuneessa nykypäivässämme?

– Osassa jokaista ihmistä ui kala musikkavirrassa puitten reunustamaa uoma. Kussakin kulloinkin. Jollakin vuosisadalla enemmän. Urbanisissa on suurempi luonnon kaipuu alitajuisesti ainakin.

Miten Rukoushuoneen portinvartija

-teos muuttaa maailmaa?

– Pallottaa päärynän muotoista. Jokainen on mustasukkaisen omistushaluinen aivan turhaan. Kaikki on yhteistä pyöreässä akvaariossa.

Miten miellät oman tiesi runoilijana, Teurastamokyyhkystä Rukoushuoneen portinvartijaan, onko runoilijana oleminen kutsumus?

– Edessä oli iltaa ennen kenraalia harjoitteleva Savonlinnan Oopperakuoro vuosikymmenvaihteessa 1970. Olin tullut seitsemänvuotiaana hakemaan pimeässä kevätillassa äitiäni tyhjäin kotiin kävellen kolmen kilometrin päästä. Sylinäni oli Olavinlinnan kylmillä lankuilla keskieurooppalainen maailman basso, lammaskarvainen juvalainen Martti Talvela. ÄITIS TULEE PIAN. HETI SAAVAT LAULUT HOIDETTUA.

Nyt minulla on vain luonto kuorona, vaan jumaloita on useampi. Kauttani välittämäni ääni ja laulu on mielessä voimakas. Kutsuttu on.

Ovatko kaikki runoilijat juoppoja?

– Runoilijat ovat juoppoja kaikki, viinalla tai ilman. Syöpötkin saisivat opetella kirjoittamaan. Saisimme laajan maailman.

Millaista on elättää perhettä runoilijan palkalla? Tuoreen kokoelmasi mottona on "Kalastaminen on elämää parempaa". Syödäänkö teillä paljon järven ilmaisia antimia?

– Meillä eletään järvellä ja siitä saadaan vielä kalaakin. Meillä eletään metsässä ja saadaan polttopuitakin. Soskuun ei menä ikinä. Täällä suomalainen köyhyysrajan määrite tuntuu porhomeiningil-

Tapani Tavi on pohjoiskarjalainen runoilija. Runoilijan perhe asuu entistä rukoushuonetta, Enon Louhitaloa ja korpimökkiä Ala-Paukkajan rannalla. Valokuva: Raija Tavi

tä. Hyvä jos välillä neljästään hankitaan yhden hengen köyhyysrajan eurosumma. Runoilijan pitää kirjoittaa myös pakinoita ja kolumneja maakunnan lehtiin. On se väliin hauskaa. Toisin tekeminen antaa ja avartaa. Vaimo käy välillä töissä, välillä opiskelee. Meillä syödään paljon kalaa, sienii ja lähiyrttejä. Joskus kuvanveistäjä-naapuri tuo hirveäkin. Olen luvannut kaivertaa hänen Karjalan rautaiseen runopuuhunsa tekstini.

Kestävätkö ranne ja nivelet?

Olet tehnyt yhteistyötä usean pienkustantamon kanssa. Miksi päädyit nyt omakustanteeseen?

– Iän myötä, nyt 48-v, vain väentyy itsenäisemmäksi. En nähnyt hyötyjä soutaa käsikirjoitusta pienkustantajalle. Käytän ateljeekriitikoita ja juttelen paljon kollegojen kanssa. Jotenkin on äänensä valinnut. Hiljaisen hyväksynnän kuuntelee, muun vain kuulee.

Minkälainen merkitys Kirjailijaliittoon kuulumisella on sinulle?

– Erakkokin haluaa olla jotain rotua. Minä sympatiseeraan ja säälin kollegoja. On pitänyt valita iloinen ja vakava ala.

Entä millainen on runoilija Tavin muusa?

– Kaunis pohjalainen tarun karjalaisella maalla. Elämä on kuje. Sadun takia eletään ja kerrotaan se toiselle.

Tarja Okkonen

Tapani Tavin tuotanto:

Teurastamokyyhky 1995
Kissa Metsäläinen 2000
Erakon perhe 2006
Lastenvaunut
pääkaupungissa 2008
Rantalaisia 2008
Rukoushuoneen
portinvartija 2011

TAPANI TAVI

Kokoelmasta

Rukoushuoneen portinvartija

vienon järvenselän yli
sinä tuulena
kosket
ja ajatuksia
on kuin mustikoita

äiti pyysi kaatamaan hirsipöydältä isin viinipullon mukamas tahallaan
oi elämää, juuri kun saa luotua
itsellensä naisen alasti kuivaamaan
pyyhkeellä navannatukkaansa laiturin nokassa
niin kädet suhisevat
järven eri rantapusikoissa
ja itse ei näe vierasta tussua
koskaan

täysikuu elokuu yö
selvitän varjossa verkkoja
verannalla pimeässä näen
elän sittenkin kauan

haen hiljaa puolitoistavuotiasta
kuuntelemaan sylissäni kiukaan laulua
tuulta ja jumalan hengitystä
kun soivat kiukaan mustat urut
unohtuvat arjen surut
sydänallasta sykehdyttää
aamu jo onnea kyttää

tiukat perinteet pidettiin yllä että kaikki
kävisi yksinkertaisesti kivuttomasti
ja aina uudestaan alusta suunnittelematta kas,
kun kansa oli hermosairasta kovasta elämästä
ja lujasta työstä

kolmekymmentä karpäsen elämää taakse oltiin
samassa kuin kristinuskon alku ja nämä väittävät
tätä kaikkeudeksi mutta kelle toiselle minä
töitä tekisin leipäni saisin vaimokin tykkää

Kiireen leima rassaa pienkustanteita

Otsikko on oikeastaan virheellinen, syyllistävä ja harhaanjohtava, sillä tänään ilmestyy runsaasti suurtenkin kustantamoiden tuotteita, joita vaivaa vastaava viimeistelemättömyys kuin usein pien- ja omakustanteita. Suurten kohdalla kyse ei ole varojen tai henkilöresurssien puutteesta, vai onko?

Suuri osa pien- ja omakustanteista olisi luokkaansa parempia, mikäli teksti – kieli – olisi ennen julkistamistaan kohdannut toisenkin silmäparin.

Muistelmatyypisissä kustanteissa pitäisi malttaa, että käsikirjoituksen lukee sekä asiaan vihkiytynyt esilukija että viiteliäs oikolukija.

Visuaalisesti karneimpia kokemuksia on lukea tietokirjoja, joissa on hyödynnetty nykytekniikkaa kopioimalla tietokoneruudulta löytyneitä lauseita tai kappaleita. Rehelliyydestä kertoo, että – hyödyntämättä ala- tai loppuviitetekniikkaa – kirjasin ja muu muotoilu on alkuperäisessä asussaan. Tekstiin jätetty pitkä internetosoite korostaa vielä, mistä materiaali alkuperän.

Kaunokirjallisissa kustanteissa asiallinen epätarkkuus ei ole niin haittaava, kuin tietokirjassa. Rusikoin seuraavassa esimerkinomaisesti kolmen arvostamani kirjoittajan oma- ja pienkustanteita. Heistä jokainen on kokenut kirjoittaja ja sanankäyttäjät. Kyse ei ole kenenkään esikoisteoksesta.

Pidän heidän kaikkien kohdalla rimaa myös tavanomaista korkeammalla, koska he kaikki yltyvät tiedoissaan, kokemuksessaan ja yleisessä kiinnostavuudessaan valtakunnallisesti noteerattavalle tasolle. Heitä ei voi ohittaa olankohautuksella.

Raadolliset agenttitoverit...

Siitä asti kun lentokapteeni **Heikki Urmas** vuonna 1975 väitteli kauppatieteissä työmarkkinasuhteista (*Työrauhajärjestelmä*, Tammi 1975) hän on kuulunut maam-

me harvoin 1960-luvun ja sen jälkeisen työmarkkinapolitiikan asiantuntijoihin. Hän on työskennellyt Atlantin molemmin puolin sekä lentäjänä että tiedemiehenä.

Syvimmän laman aikana kauppakorkeakoulun tohtorikolmikko, joista pari toimi tuolloin professorina, **Fedi Vaivio**, **Veikko Jääskeläinen** ja Heikki Urmas, julkisti talousohjelman. Tavoitteena oli saada yli puoli miljoonaa työtöntä tai työttömyyseläkkeelle siirrettyä työllistetyksi. Urmas laati aiheesta myös kirjan *Uhrina työtön* (Gummerus 1998). Se on kestänyt uskomattoman hyvin ajan paineen.

Nyt Urmas on liikkeellä omaelämäkerrallisella *Raadolliset toverit ja vallan väärinkäyttäjät* (Kaarinan Tasopaino Oy 2010). Kirjoittajana Urmas on edelleen taitava. Hän kärjistää, provosoi ja hyödyntää vuosikymmenten aikana keräämänsä. Tässä tulee ensimmäinen iso ongelma: kuulopuheisiin tai toisen käden lähteisiin pitää suhtautua suurin varauksin. Urmaksen kirjasta saamme – oikaisten – lukea, että **Mauno Koivisto** ja **Kalevi Sorsa** olivat KGB:n miehiä, ehkä peräti agenteja. KGB – eikä suinkaan **Rafael Paasio** – oli Sorsan SDP:n puoluesihteeriksi valinnan takana 1969. Samaan kolonnaan kuului myös Koivisto.

Aiemminhan Sorsa on ollut vain CIA:n ja Stasin agentti!

... ja dollarikuskit

Saamme tietää, että lokakuussa 1976 neljä ihmishenkeä vaatineen kuolonkolarin auto (muuten oli Opel Manta) oli juuri ollut huollossa: ”(...) Ei koskaan selvinnyt, oliko autolle tehty jotain sellaista, että sen etupyörä irtosi tuhoisin seurauksin”. Kolari vei mennessään sosialidemokraattisen ay-liikkeen CIA-sankarit **Olavi Järvelän** ja **Jaakko Rantasen**.

Siis murhattiinko heidät: ei.

Ei murhattu myöskään nelivuotiasta pikkupoikaa, joka oli päässyt maanantiaamuiselle autoajelulle Hartolasta SAJ/Järjestöhuolto/Järvelän mökiltä Sysmän viinakauppaan. Eikä tarvittu tiedusteluorganisaatiota myöskään irrottamaan etupyörää, kun kuski ajoi loivassa kaarteissa kallioiseina. Poliisin arvio onnettomuuden jälkeen oli, että siihen riitti onnettomuushetkellä – reippaasti ennen puoltapäivää – kuskin 1,9 promillen humala.

Pieniä virheitä ovat asiat, joihin esilukija tai kustannustoimittaja olisi puuttunut, ja ne liittyvät puhtaasti väärinmüstämisiin: **Mikko Laaksonen** ei ollut Paasion kummassakaan hallituksessa 1966–68 tai 1972, vaan Ahti Karjalaisen 2 B hallituksen oikeusministeri hetken vuonna 1971. Hän ei myöskään ollut koskaan kuntatyöntekijöiden KTV:n puheenjohtaja, kylläkin virkamiesten VTY:n pääsihteeriksi. Neiti **Mahonen** ei palvellut Urmasta, vaan kylläkin SAJ:n (SAK:n hajotusjärjestö 1960-luvulla) kirjanpitäjä **Kerttu Muhonen**, jonka nimi löytyy useastakin SAJ:hin ja sen dollaribulvaaneihin liittyvästä rekisteripaperista.

Hyvä kirja!

Miksi ruotia näin Urmaksen pienkustannetta? Kirja ei missään nimessä ole huono, vaan hyvä ja mielenkiintoinen!

On valitettavaa, että se sisältää paljon tarpeettomia virheitä. Valitettavasti ne liittyvät asioihin – kuten tiedustelutoimintaan – joilla on tapana kertautua. Virheet alkavat toistua dosenttien ja toimittajien teksteissä.

Kirjallisena tuotteena Raadolliset toverit ja vallan väärinkäyttäjät jää raakileeksi, mikä on harmi, koska päivän tai kahden vaiva henkilölle, joka Urmaksen kirjan aihealueen hallitsee, olisi nostanut kirjan Urmaksen itsensä tasolle.

Luottamusmies

Kirjoittajana SAK:n johdossa ykkös- ja kolmospuheenjohtajana vuosina 1976–1990 toiminut **Pertti Viinanen** ei ole yhtä kouliintunut kirjoittaja kuin Urmas, mutta ajatusten esittäminen myös kirjallisessa muodossa on hänelle tuttua. *Luottamusmies* (Oy Nord Print Ab 2011) on tyylipuhdas muistelma, edukseen. Viinanen kun osaa käyttää myös itseironiaa.

Tässä korkeasti koulutettujen maassa, missä kuusi prosenttia kansasta on suorittanut akateemisen loppututkinnon, ja korostaa paremmuuttaan murteellisella äidinkielellään ja heikolla toisen kotimaisen kielen taidollaan, saa Viinaselta muutaman hyvän piikin: kuinka kouluttamaton mies on voitu valita niinkin vastuullisiin tehtäviin kuin Viinanen? Pisimmälle – piruutnaan oletan – Viinanen menee kertoessaan Yhdysvaltain ammatillisen keskusjärjestön AFL-CIO:n puheenjohtajan **Lane Kirklandin** vierailusta Suomessa 1988. Kun kaikki muut keskeiset yhdysvaltalaiset, neuvostoliittolaiset ja kotimaiset nimet on kirjoitettu oikein, niin miksi Kirkland on Körgland?

Sen verran evakkoa Viinasessa on, että Körgland-asu on selitettävissä muuten kuin huolimattomuutena!

Viinanen jättää myös, kuten kaikki fiksit muistelijat, paljon kertomatta.

Mikä Viinasen kirjassa sitten on selailaista, johon kannattaa oma- tai pienkustanteessa kiinnittää huomiota? Kieli on sujuvaa, kappaleet vaihtelevan mittaisia, kokonaisuus on tasapainossa – paitsi rakenteen osalta.

Viinanen kirjoittaa halunneensa siirtää lapsilleen ja näiden lapsille tietoa maailmasta ja elämästä, minkä itse koki ja eli. Lähtökohta on hyvä. Onkin kysyttävä, miksi hän sitten otti kirjasta usean sadan kappaleen painoksen? Perheelle ja lapsille olisi voinut tehdä samalla kustannuk-

sella intiimimmän version. Meille muille perheosuutta olisi voinut vähentää, koska tärkeää on julkisuuden Viinanen, **Niilo Hämäläisen** jälkeen eheytyneen SAK:n merkittävin puheenjohtaja.

Viinanen on teemoittanut kirjansa, mikä rikkoo sopivasti kronologian. Hän malttaa kirjoittaa kerralla asian valmiiksi. Mutta valmistuvatko ne?

Mielestäni kirja jää asian osalta pahasti kesken. Ehkä se on tarkoituskas, ja saamme sille jatkoa, toivottavasti. Mutta riittääkö jatko-osaan aineistoa? Riittää, mikäli Viinanen hyödyntää Luottamusmiehestä valtakunnallisesti keskeisen annin, kuten työmarkkina- ja eläkepolitiikan. Suomessa ei olisi tulonjakoa vääristävää, työvoimakuluja ja eläkkeitä maksunsa suuruudella leikkaavaa palkansaajan työeläkemaksua, jos Viinanen olisi jatkanut SAK:n johdossa vielä **Esko Ahon** oikeistohallituksen ajan 1991–1995.

Urmaksen sekä **Eero Taivalsaaren** kirjan tavoin myös Viinasen Luottamusmies olisi kaivannut henkilöhakemiston. Sen avulla kirjasta olisi helppo hakea luonnehdintoja esimerkiksi poliittisesti sitoutumattomina esiintyvistä, ei-propagandistisista työnantajajohtajista, jotka näkivät ammattiyhdistysliikkeen vain poliittisten lasien läpi.

Ehkä työnantajat olivat oikeassa ja muistelija väärässä. Viinasen aikana kun SAK – ja myös sittemmin konkurssiin mennyt toimihenkilöiden TVK sekä teknisten STTK - olivat osa ammatillista työväenliikettä, joka hoiti kaikkien jäsentensä asioita – ja olivat jäsenet siten uskovia, homoja tai kaikkea poikkeavuutta yhteensä. Riitti että he olivat samassa jäsenyhteisössä.

Eeron testamentti

Tietokirjailija, maisteri Eero Taivalsaaren *Unohdettu viisaus* (VS-kustannus 2010) on 397-sivuinen pokkariformaattiin taitettu muistelma- ja mielipidekirja. Se on kirjallinen, huolellisesti tehty kokonaisuus. Samalla se on kuitenkin hajuton ja mauton. Jos se on iän tuomaa seestyneisyyttä, niin ilman muuta valitsen ennemmin ärhäkän, poleemisen ja nuoren Taivalsaaren tuotannon luettavaksi.

Kun Taivalsaari pitkälle keski-ikäen yltäneenä vaihtoi nousujohteisen virkamiesuransa vapaaseen journalismiin, niin mennyt peilautui hänen tekemisissään. Pitkät virkavuodet ja vuodet ak-

tiivissa politiikanteossa - eri ryhmittymissä ja kokoonpanoissa - syvensivät hänen tekstejään.

Taivalsaari ei ole koskaan ollut lyhyen sanonnan taitaja, eikä hän ole sitä nytkään. Toisaalta kerronnan kiireettömyys lisää lukunautintoa.

Mikä Taivalsaaren kirjaa sitten oikein riivaa? Miksi on vaikea nähdä, että suurempi kaupallinen kustantaja olisi ottanut sen julkaisuohjelmaansa? Syy ei varmasti ole siinä, että hän arvostelee *Helsingin Sanomia* tai kertoo vaikeudesta vaikuttaa keskusjärjestöjohtoon betoni-aivoihin. Suhtautumista vaikeuttaa, että Taivalsaari on löytänyt totuuden, nostanut kivijalakseensa lapsuutensa ja nuoruutensa kristinuskon ja tietää, että – kuten noteeraamansa suuret ajattelijat **Pentti Linkola**, **Eero Paloheimo**, **Risto Isomäki** ja **Osmo Soininvaara** – yhteistyön ja yhteisöllisyyden maailmaan päästään Suomessa ”ainoastaan aloittamalla siihen pyrkiminen jo lapsuudesta”. Taivalsaaren tarjoamia erilaisia metodeja ja pedagogioita tarjoavat vaihtoehtokoulut: Freinet, Montessori, Steiner sekä kristilliset koulut. Samoja oppeja eri kuoseissa on aina silloin tällöin esiintynyt - myös 1930-luvulla.

Opillisen sivistyksen irrottaminen ja sen jalostaminen itsenäiseksi ajatteluksi fundamentalistisesta totuudesta olisi tehnyt Taivalsaaren kirjasta tekijänsä merkittävämmän. Testamentti kannattaa kilpailuttaa.

Pentti Peltoniemi

*Heikki Urmas
Raadolliset toverit ja
vallan väärinkäyttäjät
Kaarinan Tasopaino Oy 2010,
133 sivua.*

*Pertti Viinanen
Luottamusmies,
Oy Nord Print Ab 2011,
264 sivua.*

*Eero Taivalsaari
Unohdettu viisaus,
VS-kustannus 2010,
397 sivua.*

Pyrkimys rehellisyyteen

TAPANI KINNUNEN, tulit juuri keikalta Joensuusta, millaista oli esiintyä vanhasa kotikaupungissa?

- Asuin elämäni ensimmäiset 20 vuotta Joensuussa, joten totta kai paluu lapsuuden ja nuoruuden kulmille aina jännittää. Keikka meni kuitenkin hyvin, mikrofoniteline sai kyytiä ja muutenkin oli hyvä draivi lavalla. Luin runoja, joissa nuoruuteni Joensuu oli jollain tavalla läsnä. Mä olen asunut viimeiset 24 vuotta jo Turussa - ja sitä ennen muutaman vuoden Ryynikylässä [Jyväskylässä].

Sinulla on vahva ääni, joka toimii runokeikoilla. Luuletko, että pystyisit olemaan uskottava, jos omaisit hennon ja piipittävän äänen?

- Jos minulla olisi hento ja piipittävä ääni, olisin ihan eri persoona. Olen lavalla oma itseni, en voi kuvitella millaista olisi olla toisenlainen kuin mitä olen. Pyrin rehellisyyteen ja näkemyksellisyyteen niin runoilijana kuin lavaesiintyjänä.

Sinulta on kysytty monta kertaa, miten ja miksi sinusta tuli runoilija. Mitä vastaat?

- Joskus 16-vuotiaana tajusin, että minusta ehkä tulee kirjailija. Ajattelin silloin vielä tulevani romaanikirjailijaksi. Kuitenkin kun aloin vakavissani tehdä ensimmäisiä kirjallisia kokeiluja, ne päättyivät runoiksi. Se oli minulle kauhistus, mutta hyväksyin asian. Ajattelin, että minusta varmaan tulee jonkinlainen suomalaisen runouden kauhukakara, niin kuin sitten myöhemmin toteen kävikin. Se oli kuitenkin pitkä tie ja vaati paljon työtä. Minä kirjoitan koko ajan, silloinkin kun olen keikkareissuilla.

Vieläkö keksit, seitsemän runokokoelman jälkeen, uutta näkökulmaa?

- Omasta mielestäni minulla on koko ajan uusi näkökulma. Uusiudun koko ajan, mutta kirjoitustyylini on vuosien saatossa muotoutunut tietyn näköiseksi. Parasta mitä kirjailija voi luoda, on oma tyyli. Sisällöt kuitenkin vaihtelevat sen tyylin sisällä.

Miten saat sovittua isä, puoliso, kirjastovirkailija, runoilija Kinnusen yhteen nahkaan?

Tapani Kinnunen saa improvisaationsa elämästä.

- Kyllä minulle takavuosina kaikki tekemiseni oli alisteista kirjoittamiselleni. Nyt tietysti lasten myötä tilanne on sen verran muuttunut, että aika kirjoittamiselle täytyy vain repiä väkisin jostain. Tarvittaessa vaikka yönistä. Asiaa kuitenkin auttaa, että työskentelen kirjastossa osa-aikaisena, mikä tarkoittaa että olen alkuviikot töissä ja loppuviikot kirjoituskoneen ääressä tai keikoilla.

Mistä runoilija Kinnunen saa inspiraationsa?

- Elämästä. Haluan elää täyden elämän. Se tietysti tarkoittaa myös, että katson paljon elokuvia, luen kirjoja ja käyn museoissa. Yleensä luullaan, että istun aamusta iltaan baarissa. Se on väärä luulo. Baareissa käyn tapaamassa kavereitani.

Kannatko mukanasia vihkoa, johon teet muistiinpanoja?

- Matkoilla ollessani minulla on sinikantaisia vihkoja. Kirjoitan yleensä kokonaisrunoja niihin. Kadulla kulkiessani muistiinpanot jäävät tekemättä, povarisani ei ole kynää eikä paperia.

Millainen on hyvä muusa?

- Hah hah! Tuo kysymys kiihottaa minua... nimittäin jos kysymys on naisesta. Sensuelli ja älykäs.

Mainittaessa Tapani Kinnunen lausuu joku seurasta aina sanan sukkahousut. Esität sukkahousut päässä kuitenkin ainoastaan pornorunojasi. Kerran olen ollut keikallasi, jossa sinun ei nähtävästi ollut tarkoitus esittää porno-osastoa, koska sukkikset eivät olleet matkassa. Yleisön joukosta ne kuitenkin runoilijalle riisuttiin. Käykö näin usein vai oletko yleensä omavarainen sukkisten suhteen?

- Kyllä nykyisin pakkaan sukkahou-

sut aina kassiin lähtiessäni keikalle. Jos fiilis esiintyessä on otollinen, ja tuntuu että nyt voisi vaikka vähän taas repäistä, niin kyllä mustat sukkahousut täytyy ilman muuta vetää päähän. Se on pelkääntään miehekästä!

Runojesi aiheina ovat muun muassa juominen, lapsesi, jalkapallo ja huomioid kirjalliselta kentältä. Minusta runosi ovat hauskoja. Mitä siihen sanot?

- Vakavia ja vaarallisia aiheita on syytänkin lähestyä hieman humoristisesti. Luultavasti jonkinlainen melankolinen lanka kulkee sen kaiken hauskuuden läpi, mutta kyllä minä olen vahvasti sitä mieltä, että huumori sopii myös vakavasti otettavaan runouteen. Runous on liian hieno juttu jätettäväksi vain tosikoille.

Kuinka paljon ihmiset kommentoivat sitä, että noukit heitä nimeltä mainiten runojesi henkilöiksi? Kerro joku esimerkitapaus, nimeltä mainiten mielellään.

- Aiemmin aina näytin runot niille, jotka siellä nimeltä mainittiin. Nykyisin olen huomannut, että ihmiset suorastaan pyrkivät pääsemään runoihini. Ei se kuitenkaan niin käy. Sattumalta, olosuhteiden pakosta niihin minun ru-

noihin joudutaan jos joudutaan. Atik Ismail diggaa kovasti runoistani, vaikka esiintyy siellä välillä arveluttavassa valossa. Hän on kuitenkin elämää nähnyt futislegenda, hän ymmärtää mistä niissä pohjimmiltaan on kysymys. Joku Mika Terho on sanonut, että saan kirjoittaa hänestä mitä tahansa - hän oikeastaan toivoo sitä. Harri Nordell ei näytä tunteitaan, mutta on kuitenkin kaverini ja esiintynyt jossain runossa.

Mikä sinua erityisesti ilahduttaa tällä hetkellä runouden tai yleensäkin kirjallisuuden piirissä?

- Essee-kirjallisuuden nousu on ollut viimeisen parin vuoden positiivisin juttu. Runoudessa parasta on eri tyyliuunien monipuolinen tarjonta.

Entä mikä ärsyttää?

- Kokeellisuuden nimissä tehdään keskeneräisiä, aika heikkoja runokokoelmia. Ne jäävät kokeellisuuden pastiseiksi. Ehkä kysymys on viime kädessä kustannustoimittajien ammattitaidottomuudesta.

Lopuksi, kerro miten runoilija Kinnunen toivoo vanhenevansa?

- Berliinissä, Turussa tai jollain salaperäisellä saarella jossain kaukana Atlantilla. Kirjoittamalla. Toivoen, että maksa kestää. 22-vuotiaana silloinen tyttöystäväni kysyi, mihin tähtään elämässäni. Vastasin: osaksi maailmankirjallisuutta ja maksakirroosia.

Tarja Okkonen

TAPANI KINNUSEN RUNOKOKOELMAT:

Nauru pimeästä huoneesta (1994)
Tupakoiva munkki (1996)
Show Time (1998)
Alaskan runot (2001)
Pyhä kankkunen (2004)
Englantilainen keittiö (2007)
Amerikkalainen parranajo.
Runot 1994-2009. (2009)

YHTEISKOKOELMA:

Hard Core (2006)
Angela Readmanin kanssa, julkaistu
Isossa-Britanniassa

Tapani Kinnunen: TAPPAJAMUMMO

80-vuotias mummeli
köpöttelee keppien kanssa.
”Mitä nuorimies
siinä laiskottelee?”
”Öö... mä odotan bussia.”
”Kävelisit nuorimies, se
on terveellistä!”
”Öö... mä olen menossa
Helsinkiin.”
”Ei tästä mene Helsinkiin
busseja!”

”Öö... mä ajan bussilla
ensin rautatieasemalle.”
”Kävelisit nuorimies”, mummeli
sanoo ja huitaisee kepillä.
”Perkele”, sanon ja potkaisen
kepin mummelin kädestä, ”nyt
lähdet vittuun siitä!”
Mummeli noukkii kepin maasta
ja sanoo: ”Sinne ainakaan
mene.” Hän tökkäisee minua
kepillä mahaan.

”Perkele”, sanon ja tempaisen
kepin mummelin kädestä ja heitän
eteenpäin jalkakäytävälle.
”Tulisipas taas sota”, mummeli
sanoo ja noutaa keppinsä,
”saisivat nuoret miehet
liikuntaa.”

*Englantilainen keittiö, Savukeidas
Kustannus 2007*

PYHÄKOULU

Sunnuntai, vien lapsia pyhäkouluun
Ruokavaraston ohi

Pienempi ei ole
vielä pyhäkouluikässä, mutta
hän on mukana isosiskon peesissä

*Jumalan kämmenellä ei pelkää lintunen
Jumalan kämmenellä ei pelkää ihminen*

Jätämme ulkovaatteet
eteisen naulakkaan,
tytöt ottavat vihkot repuista
ja sanovat ”heippa”, ”heippa”...

Odotan käytävässä
Jarkko Laineen runokirjan kanssa,
en ole uskovainen,
olen onnellinen.

*Englantilainen keittiö, Savukeidas
Kustannus 2007*

Toimitussihteeriltä

Lyhyttä ja laajaa monessa paketissa

Pelkästään kaunokirjoittamisen kenttä on laaja. Sama asia, kokemus, sanoma tai tunne voidaan ilmaista monin tavoin. Kirjoittaja voi sisällyttää sen lyhyeen tai pitkään proosaan, runoihin, lauluihin ja ajatelmiin. Pitkä proosa voi koostua lyhyistä, jopa keskenään ristiriitaisista osioista ja yhden päivän tapahtumista. Novelli voi kertoa maailmankaikkeuksien syntymistä ja kuolemista (pahus, en löytänyt tähän sitä novellia, joka oli mielessäni).

Itse ajattelen, että hyvän kaunokirjallisuuden kriteerit ovat tarina, kieli ja

rakenne (Alex Matsonin *Romaanitai-detta* mukaillen). Jos yksikään näistä osatekijöistä onnistuu, tulos on vähintäänkin kelvollinen. Samaa voi soveltaa kaikkeen kirjoittamiseen. Mutta lopulta jokainen lukija luo omat kriteerinsä onnistuneeseen lukuelämykseen, joka vaihtelee myös ajassa ja paikassa.

Jokainen lukija voisi... kirjoittaa jäsenjulkaisuihimme Eliakseen ja Kirja-Eliakseen <http://www.ukir.info/kirja-elias.php> näkemyksiään ja lukukokemuksiaan. Eliaksen sivumäärä ja ilmestymiskerrat ovat rajalliset, mutta Kirja-Eliakseen mahtuu näillä näkymin rajattomasti tarinaa.

Tässä numerossa esittelemme pari kiinnostavaa runoilijaa, kirjailijoita ja kirjoja. Kerromme myös toiminnastamme sanoin ja kuvin. Toivomme näin voivamme vaikuttaa Sinuun, hyvä lukija. Emme anna valmista yhtä mallia, vaan kehitämme sekä julkaisujamme että Uudenmaan Kirjoittajien toimintaa jatkuvasti ja herkällä korvalle ideoitasi vastaanottaen. Ota koppi!

Jorma Hyvönen

Harri Roussi

MUSEOKADUN SAUNA: LAUANTAI-ILTAPÄIVÄ

KOIVUVIHTA VIUHUU. Lehtiä kieppuu, irtoaa, likoaa iholla. Kuuppia ja käsiä kohoaa. Ja syöksysylkäisyin vesi kimahtaa kuumille kiuaskiville. Ja kiuas – kyynä sihajoi. Liukkailla laudeaskelmilla hyllyy liha, kypsii ja punoittaa.

Pesusalin puolla vanha Valtsu, pikku tuiskeessa, puhkuu: - Hankaa, harjaa kovempaa! Ja äkkiä suopa liuskahtaa, ihan omalla painollaan se liukuu pitkin litajavaa lattiapintaa. Kylvettäjämuorin kourissa pullistuu ja pallistuu reisilihaa ja pakaraa. Tuohon kourintaan, ties vaikka siihen sulaa, valuu lavetilta kuin kiehuva steariini tai sianihra!

Valtsua unettaa... Mutta muistuma Karhuviinapullosta pukukaapissa ei salli haltijansa vajota kuin muutamaan katkonaiseen kuorsaukseen. Ja jo kylvettäjä usuttaa Valt-

sun kiepahtamaan selälleen. Vatsapöimujen kumpu kellii lavetilla. laskien ja kohoillen.

Jo on liha levossa. Ja henki – missä lie lepattaa puhtoisena luuta myöten lihakurtuista, rahisevista rööreistä ja keuhkojen tervahautoista – se liisi irralleen.

Huuruista, höyryistä ja huiskeesta lapsitaan pukusoppien vilpolaan. Tuikku itselle ja tuolle toiselle, jota ei – ja se on ihme! – kai aiemmin vielä tunnettukaan. Ja kohta jo ollaan tuiskeessa. Mutta yhä sieluntila henkii rauhaansa, unekkaana ja levollisena. Nyt karhuviina kihoo vatsa-alasta aina poskille ja päälakeen, hiljaa, kutkuttavin lämpövoultein.

Ja ulkona, takaa ikkunan, kaikkien kirkontornien kellojen vaski alkaa kalkata iltasoitanta.

Jorma Ojajarju – armoton kertoja

Kirjailija Jorma Ojajarju (72) kirjaimellisesti nukkui pois kotonaan Kontulassa helmikuussa. Soitin Jomppalle pari viikkoa ennen kuolemaa. Mies oli juuri tullut Itäkeskuksen Café FASTERista, jossa hänellä oli tapana istua aamukahvilla ja heittää läppää kaveriporukan kanssa.

YHTEINEN FRENDIMME oli kertonut, että Jomppa ei voi oikein hyvin. Kun kysyin kirjailijalta itseltään hänen kuntoaan, mies sanoi olevansa ihan hyvässä vedossa. Vaihdoimme ajatuksia vuosikymmenten takaisista stoorien iskennästä; Alpo Ruuthista, Hannu Salamasta, Pentti Saarikoskesta, Pekka Kejosesta, Heikki Turusesta, nyrkkeilystä...

Jomppa totesi: - Tätä et ole kuullut, kun Turunen istui ravintola Kosmoksessa ja siihen tuli ranskalainen rouvasnainen, joka kysyi ranskaksi olisiko pöydässä tilaa? Turunen, joka ei tajunnut raskasta päätäkään, luuli naista tarjoilijaksi ja käsitti tämän esittävän hänelle jotain hienoa ruokaa. ”Jaaha jos teillä ei ole sitä dans la tablea, niin kyllä minulle käy muikutkin.”

– Tiedät sä muuten, että tänä vuonna tulee kuluneeksi 29 vuotta siitä, kun viimeksi dokasin.

Todettiin, että entiset 60–70-lukujen kovat kirjailijanimet eivät saa enää sitä arvonantoa, mikä heille kuuluisi. Sovittiin Jompan kanssa, että muistellaan menneitä tarkemmin, kun tavataan. Lupasin tehdä juttuakin. Tarinasta tuli nyt nekrologi.

Ojajarjun kanssa otimme nyrkkeilymatsin Vartiaisten salilla Uudenmaankadulla 7.5.1975. Ottelusta sovittiin väitelyn päätteeksi Kosmoksessa. Jomppa oli entinen SM-hopeamitalisti raskaassa sarjassa, painoa taisi olla reilut 130 kiloa, ja allekirjoittanut paremminkin nyrkkeilijöiden sparraaja kuin mitalinyrkkeilijä. Kiloja oli ehkä 80 eli painoeroa meillä oli yli 50 kiloa.

Kaksieräisen matsin tuomareina toimivat Vartiaisen lisäksi tuon ajan kovat nimet: Olli Mäki, Erik Nikkinen ja Pentti Rautiainen. Hävisin 2-0 ja olin tyytyväinen, että Ojajarju ei saanut kehässä kiinni. Nyrkkeilyottelun kulku julkais-

Kari Varvikko vastaan Jorma Ojajarju vuonna 1975.

tiin kokonaisuudessaan Iltaset-lehdessä.

Aikanaan Jomppalla, Pekka Kejosella ja Pekka Laiholla oli Me-lehdessä oma taloudellinen kiintiönsä. Lehden päätoimittaja Pauli Myllymäki kertoi allekirjoittaneelle, joka olin julkaisun toimituspäällikkö, että jos kyseiset herrat tulevat pyytämään tukea, niin he ovat jo syöneet tai dokanneet kuluvan vuoden määrärahan.

Eräänä syyspäivänä lupsakas ryhmä räjähtämyksiäkin oveni taakse. Ja fyrkendaalia piti saada. Kerroin vuoden ”apurahan” jo maksetun. Tähän Jomppa: – Anna sitten ensi vuoden ennakoja.

Kejonen oli jossain vaiheessa saanut Hymy-lehdeltä uudet tekarit, mutta oli oksentanut ne vessan pönttöön. Hellyin hampaattoman runoilijan, viihteellä olevan näyttelijän ja poskeaan soittavan kirjailijan edessä ja miehet pääsivät Kuoppaan kaljoille.

Jompan kulku kirjailijapiireissä Stadin kuppiloissa ja varsinkin Uudessa yliopilastalossa sijainneessa Hansassa alkoi 1960-luvun puolivälin jälkeen. Hansan lopetettua toimintansa porukka siirtyi Kosmokseen.

Se oli aikaa, jolloin me muutamat nuoremmat lehtimiehet ja kynänkäyttäjät hoomoilasina seurasimme joitakin vuosia vanhempien Saarikosken, Salaman ja Ojajarjun sanataiteilua.

Jomppa oli armoton tarinaniskijä, poskisolistina oman aikansa Jari Tervo. Kun mies lopetti ryyppäämisen, kesti kauan ennen kuin hän malttoi istua Kosmoksen pöydässä vain kahvikuppi edessään. Myöhemmin kertojan lahjat pääsivät kui-

tenkin uudelleen oikeuksiinsa.

Vaasassa syntynyttä Ojajarjua on luonnehdittu yhteiskuntakriitikoksi ja satiirikoksi. Hän aloitti uransa tyyllitelevän rentona, omaelämäkerrallisten tarinoiden kertojana. Jorma Ojajarju julkaisi 40 teosta. Hänen pääteoksensa on Vaasa-trilogia, jossa hän kuvaa tapahtumia Vaasassa vuoden 1918 sisällissodasta 1970-luvulle saakka.

Vuonna 1976 julkaistu Valkonen kaupunki oli Suomen ehdokas pohjoismaiselle kirjallisuuspalkinnolle vuonna 1978. Blogissaan Jomppa sarkastisesti kirjoitti, että kirja oli palkintoehdokkaana kirjallisen eliitin raivokkaasta vastuksesta huolimatta.

Ojajarju kertoi olevansa ehkä maamme ainut todella vapaa kirjailija. Tietyt suosikkijärjestelmät vapauttivat hänet pysyvästi kirjallisuuspalkintojen ulkopuolelle. Vapaa mies voi kulkea puhtain rinto.

Kuinka tasokkaan kirjailijan on mahdollista säilyä palkintojen ulkopuolella? Jomppa on saanut vain kustantajan ja kirjakerhon palkinnon. Hän sanoi syynä olleen sosiaaliset taitonsa, kuin myös taustansa ja ulkomuotonsa. ”Joku sanoi, ettei William Faulkner enää saisi Nobelin palkintoa. Ei sen näköinen mies.”

Ojajarjun viimeiseksi teokseksi jäi vuonna 2010 julkaistu omakustanne ”Unholan ulapoilta dementian dyneille”. Ojajarju oli kulttuuriyhdistys Kiilan kunniajäsen.

Kari Varvikko

Kirjoittamisesta ei jäädä eläkkeelle

TUULA-LIINA VARIS, *sinulta ilmestyi viime vuonna novellikokoelma Muotokuvamaalarin tytär. Minkälaisia tunteita sinulla nyt on uusintasi kohtaan?*

- Kun kirja on ilmestynyt ja siitä on käynyt puhumassa siellä ja täällä, seuraava sellainen tyven, ettei kirjan kanssa juuri halua olla tekemisissä. Ajatukset ovat jo seuraavissa töissä. Kirjan hyvästä vastaanotosta tietysti olen iloinen, ja novellikokoelmaksi sitä on myytykin hyvin.

Kirjan kanssa novellit kuvataan kevyiksi mutta syvältä kouraiseviksi. Yleensä kevyt ei kirjallisuudessa tarkoita mitään positiivista, leikitäänkö tässä mielikuvilla? En keksi muuta tapaa millä novelli olisivat kevyitä kuin tietty ilmaus, joka niissä on.

- Toivottavasti keveys tässä tarkoittaa juuri tuota kielen ilmavuutta ja lauseen mutkatonta rakennetta. Aiheeltaahan monet ovat hyvin raskaita. Olen "vanhan liiton" ihminen sikäli, että proosaihanteeni on 50-luvulla Suomeen omakututussa modernismissa. Siihen liittyy sekin ideaali, että mitä raskaampi aihe, sitä kevyempi ote. Kirjoittajan ei pidä lastata lukijan taakaksi omia tunteitaan.

Kokoelmasi sisältää Pienen mummosarjan, jonka tragikoomiset novellit ovat lyhyehköjä ja tiiviitä. Niiden keveys on jo lennokkuutta, ote on varsin energinen. Liittykö niiden syntymiseen jotain pirsteusruiskeen pistämistä vai mitä?

- Oli hauskaa keksiä pikku tarinoita todistamaan sitä, miten erilaisia ihmisiä ja erikoisia persoonallisuuksia vanhat ihmiset ovat, vaikka yhteiskunta kohtelee heitä homogeenisenä joukkona. Vanhuuteen suhtaudutaan kuin se olisi sairaus, holhoavasti ja byrokraattisesti ja toisaalta sentimentaalisesti. Miksei vanhuksista voi kirjoittaa myös sarkastisen hauskaasti, jopa parodioiden?

Novelli Seksiä, jossa dementoitunut mummo muuttuu puheiltaan ja osin teoiltaan rivoksi, saa lukijassa aikaan laajan tunnekirjon ällötyksestä liikutukseen. Kerro, mitä teksti sinulle merkitsee.

- Totuus on, että jotkut dementiaalä-

keet aiheuttavat vanhuksessa seksuaalista aktivoitumista. Pikku tarina haluaa kysyä: sallitaanko tämä eroottinen viritys vai oikeuttaako ulkopuolisten kiusaantumisen sinänsä elinvoimaisen ihmisen lääkitsemisen tokkuraiseksi "säädöllisyysistä"?

Mummosarjan taltutettavien mummojen lisäksi Hänen koko elämänsä -novellin vanhus on muiden määräämien sääntöjen ja aikataulujen vankina. Eikö ole absurdia, että yhteiskunta, joka yrittää pitää ihmiset hengissä mahdollisimman pitkään, omaa niin huonot valmiudet kohdata vanha ihminen?

- Se on absurdia ja enemmänkin: se on tragedia. Hänen koko elämänsä -novellin Rauha on elämänsä ajan yrittänyt elää "oikein", tottelevaisena vastuunkantajana ja oman elämänsä rakentajana. Hänet on opetettu tuntemaan kiitollisuutta kaikesta mitä hänellä on, siitäkin, minkä hän on omin voimin huonoista lähtökohdistaan itse rakentanut. Nyt hän on vankina kauniissa kodissaan, jonka ovissa pyörrähtelee jos jonkinlaista kiireistä avustajaa eikä pääse omin voimin edes vessaan. Tämä on ikävä kyllä ihan raakaa todellisuutta tämän päivän Suomessa.

Millä tavalla mielestäsi kirjallisuuden avulla voidaan muuttaa maailmaa?

- Ainakin vaikuttamalla yhteen lukijaan kerrallaan. Mutta tietysti on paljon suurta yhteiskunnallista kaunokirjallisuutta, mm. Suomessa Väinö Linnan tuotanto, joka todella on vaikuttanut kansakunnan identiteettiin ja käsitykseen omasta historiastaan. Itse en halua kirjoittaa mitään tietoista tendenssikirjallisuutta. Minusta kirjailijan tehtävä on näyttää, ei julistaa.

Muotokuvamaalarin tytär -kokoelman lopussa olevissa työpäiväkirjoitteissa kirjoitat muun muassa unistasi: "Aamuyön unessa näytettiin minulle tarina toisiinsa rakastuneesta työstä ja pojasta, viattomista kunnon ihmisistä." Kuinka tärkeitä unet ovat sinulle?

- Unet ovat minulle hyvin tärkeitä, eivätkö ne ole kaikille? Ajoittain, varsinkin tiiviissä kirjoittamisvaiheissa, unielämä-

ni on hyvin rikasta. Kirjoittaminen ilmeisesti luo unitalallekin aivan erityisen virityksen.

Onko Kirjailijaliiton puheenjohtajuus tuonut sinulle uudenlaista näkökulmaa siihen, mitä on olla Suomessa kirjailijana?

- Kyllä se tietysti on, vaikka ei minulla kirjailijajuudesta ole aiemminkaan mitään harhakuvitelmia ollut. Jos joskus aivan nuorena runonrustaajana ja novellinvääntäjänä oli, ne karisivat viimeistään avioliitossa Pentti Saarikosken kanssa. Kaunokirjallisuuden kirjoittaminen on kovaa ja vaativaa työtä, joka pitää enimmäkseen harjoittajansa köyhinä ja ahkerina. Taideammateista kirjailija on kaikkien gallupien mukaan arvostetuin, mutta toimeentulossa tämä ei näy, paitsi hyvin pienellä vähemmistöllä.

Mikä sinua ilahduttaa tällä hetkellä suomalaisessa kirjallisuudessa?

- Runon ja novellin nousu.

Entä mitkä ilmiöt erityisesti ottavat päähän kirjallisessa elämässä?

- Monetkin. Ammatillisesti kirjailijan asema on huono ja edunvalvonta kirjavalla kentällä vaikeaa. Kirjallisuuskritiikki on vähentynyt ja sen taso heikentynyt. Mediaa kiinnostavat pinta-ilmiöt ja pikamenestykset enemmän kuin taiteen sisällöt. Melodramaattisen saippuan suosio proosassa on hälyttävää.

Mummoisen haastattelun lopuksi: Millaista vanhuutta toivot itsellesi, millainen haluaisit Tuula-Liina-mummon olevan?

- Minähän olen jo mummo! Toivon voivani kirjoittaa vielä pitkään. Kirjoittamisesta ei jäädä eläkkeelle, kuten ovat todistaneet ja yhä todistavat muiden muassa Bo Carpelan, Anne Fried, Paavo Haavikko, Helvi Hämäläinen, Anu Kaipainen, Eeva Kilpi, Arne Nevanlinna, Harry Tapper, Claes Andersson, Märta Tikkanen ... luettelosta voisi tehdä vaikka kuinka pitkän.

Tarja Okkonen

Runon ja novellin nousu ilahduttaa Tuula-Liisa Varista. Kuva Soppakanuuna/Wikipedia

Latinalaisen Amerikan yksi suurista

Mario Benedetti

Varsin korkeaan ikään elänyt uruguaylainen **Mario Benedetti** (1920 - 2009) on arvostettu ja rakastettu kirjailija koko Latinalaisessa Amerikassa. Suomessa hän on tuntematon, vaikka hänen teoksiaan on käännetty yli 20 kielelle.

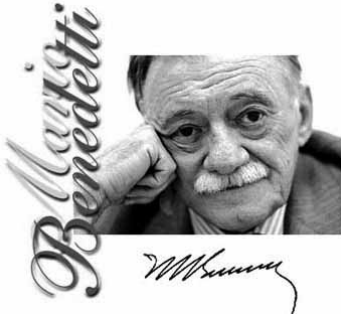
Benedetti oli varsin tuottelias kirjailija, hänen noin 80 kirjaansa sisältävät

runojen lisäksi romaaneja, novelleja, näytelmiä ja satuja.

Poliittisesti aktiivinen Benedetti vietti osan elämästään maanpaossa. 70-luvun kuohuvassa Amerikassa, hän joutui vaihtamaan maata useasti. Vasemmistolaisten yritykseen saada valtaa vastattiin Uruguayssa armeijan vallankaappauksella, ihmisiä katosi, stadionit muutettiin vankiloiksi ja La Plata -joessa kel-

lui ruumiita. Benedetti pakeni ensin Argentiinaan, sieltä Peruun ja Perusta karkotuksen jälkeen hän päätyi Kubaan. 80-luvun Benedetti asui Espanjassa ja vasta 1993 hän palasi kotimaahansa Uruguayhin.

Jan Kekki

Vähän on niitä
jotka niin kuurouttavat
kuten hiljaisuus

Hay pocas cosas
tan ensordecedoras
como el silencio

Pilvet vierivät
ja taivas jää puhtaaksi
syyllisyydestä

Pasan las nubes
y el cielo queda limpio
de toda culpa

sävyjen draama
vihreä on tuo väri
joka ei kypsyy

Drama cromático
el verde es un color
que no madura

Uuteen arkkuuni
talletin kaikki tunteet
heitin avaimen

En cofre nuevo
guardé los sentimientos
perdí la llave

Aalto kerrallaan
meri saa kaiken tietää
unohtaen sen

Ola por ola
el mar lo sabe todo
pero se olvida

Vain mahtailua
laukkuni on suunnaton
ja tyhjää täynnä

Sólo jactancia
mi maleta es enorme
y está vacía

Tuossa sielussa
tuossa sydämessäsi
tuossa ei ketään

Allí en tu alma
allí en tu corazón
allí no hay nadie

Polttavat sanat
sanat jotka sammuvat
sanahelinää

Palabras que arden
palabras que se apagan
palabrerío

Ain Itkiessämme
iloiset kuona-aineet
jättävät meidät

Cuando lloramos
las alegres toxinas
nos abandonan

Panssarisydän

Koska minulla on sinut ja ei ole
koska sinua ajattelen
koska yöllä on silmät auki
koska yö kuluu ja sanon: rakas
koska olet tullut hakemaan kuvaasi
ja olet parempi kuin kaikki kuvasi
koska olet kaunis päästä sieluun
koska olet sielusta minuun hyvä
koska piiloudut suloisesti ylpeyteen
pieni ja lempeä
panssarisydän

koska olet minun
koska et ole minun
koska sinua katson ja kuolen
ja pahempaa kuin kuolen
jos en sinua katso rakas
jos en sinua katso

koska olet olemassa aina kaikkialla
mutta olet olemassa paremmin siellä
minne sinut haluan
koska suusi on verta
ja sinun on kylmä
minun täytyy rakastaa sinua rakas
minun täytyy rakastaa sinua

vaikka tämä haava koskee kaksin verroin
vaikka etsin sinua enkä löydä
ja vaikka
yö kului ja sinut saisin
ja en

Corazón Coraza

Porque te tengo y no
porque te pienso
porque la noche está de ojos abiertos
porque la noche pasa y digo amor
porque has venido a recoger tu imagen
y eres mejor que todas tus imágenes
porque eres linda desde el pie hasta el
alma
porque eres buena desde el alma a mí
porque te escondes dulce en el orgullo
pequeña y dulce
corazón coraza

porque eres mía
porque no eres mía
porque te miro y muero
y peor que muero
si no te miro amor
si no te miro

porque tú siempre existes dondequiera
pero existes mejor donde te quiero
porque tu boca es sangre
y tienes frío
tengo que amarte amor
tengo que amarte
aunque esta herida duela como dos
aunque te busque y no te encuentre
y aunque
la noche pase y yo te tenga
y no.

Käännökset:
Lincoyan Kekki 2010

Lisätietoja kirjailijasta:
http://en.wikipedia.org/wiki/Mario_Benedetti

Uruguay on Etelä-Amerikan toiseksi pienin maa. Aukkaita on noin 3,5 miljoonaa, pääkaupungissa, Montevideossa on runsaat 1,3 miljoonaa asukasta.

Vaativia ihmiskohtaloita sodan jälkeisessä Suomessa

Kerrospeili

Toim. Christine Hammar
Uudenmaan Kirjoittajat
2011, 187 sivua.

TYÖNIMELLÄ ”SISKOT SOUTAA” työsetty seitsemän naisen autofiktiivinen kirjoitusprojekti on saatu onnistuneeseen lopputulokseen, tänä vuonna ilmestyneeksi ”*Kerrospeili*”-julkaisuksi.

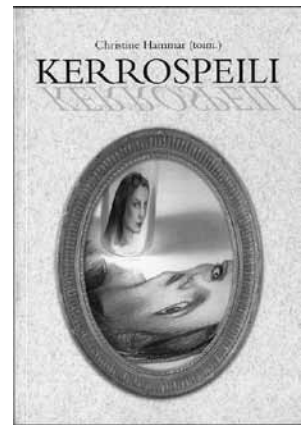
Näiden suurelta osin tosien ihmiskohtaloiden vaativuus hämmästyttää. Esimerkiksi käyvät ”Rakkauskylpy”-kirjoituksen kuvaamat vaikeat vaiheet, edullisista lähtökohdista huolimatta, kirjan sivuilla 47–76. Kuin vastaukseksi kyseisen kirjoittajan loppuhuokaukseen rakkautta vaille jääneiden lasten puo-

lesta kertoo ”*Musta kesä*”-kertomuksen kirjoittaja liian varhain aikuisuuteen temmattujen puoliorpojen sisarusten luonnevaurioista kirjan sivuilla 98–124, muun muassa seuraavasti:

”Harteilla mustan kesän paino,
tunne repussa: vaino.
Viisikymmentä vuotta!
Viisaat sanovat: suotta.”
(s. 117)

Eivät lukijat myöskään luonnostaan tiedä kaiken kokeneen yrittäjänaisen koettelemuksista ”*Häpeän Häkissä*” (s. 136–165), kuin uppoavan laivan peräsimessä, Vanhan Testamentin Jobin kirja ilmeisenä edeltäjänään.

Onnistunut ”*Kerrospeili*”-teos saataan lukea omaelämäkerrallisen kirjoit-

tamisen etujoukkoihin. Toivon sen kulluvan opinto- ja kirjoittajapiirien käytössä. Kirjaa varten on saatu apuraha Kansan Sivistysrahastolta. Ehdotan, että Uudenmaan Kirjoittajat ottaisivat ”*Kerrospeilin*” tekijäryhmän ehdokkaaksemme vuoden 2012 Suunta-palkinnosta päätettäessä.

Riku Räihä

Tarantellaa tykittää jännitystä Venetsiasta

Ivan Tykki: Tarantellaa!

Kuoleman karnevaalit.

Books on Demand GmbH, 274 sivua

SEURAMME JÄSEN, Suomalaisvenäläisen koulun (SVK) eläkkeellä oleva opettaja **Leena Puranen** alias Ivan Tykki on kirjoittanut toisen romaaninsa ”*Tarantellaa!*”, joka kertoo kepeästä kulttuurimatkasta Venetsian karnevaaleihin. Kuinkas sitten kävikään, kun matkasta tuleekin riipaiseva, sarjamurhaajien kavalkadi?

Ivan Tykki julkaisi ensimmäisen dekarinsa ’*Ripaskaa!*’ vuonna 2008. SVK:n opettajista ja oppilaista kertova kirja aiheutti ilmestyessään myrskyn vesilasisa, mutta sai myös paljon kiinnostuneita lukijoita. Monet maikat löysivät tekstistä itsensä, tai ainakin kuvittelivat tunnista-

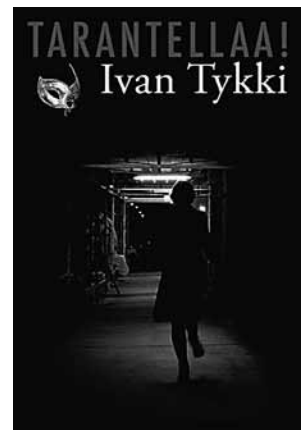
vansa ja ottivat porot nokkaansa.

Ripaskasta tuli koulussa kielletty kirja; mutta kaikki, niin oppilaat kuin opettajatkin, ahmivat salaa luettavaa. Jotkut nauroivat partaansa, toiset puristivat nyrkkiä.

Koulu on esillä myös *Tarantellassa*.

Ennen siirtymistään eläkkeelle vuonna 2004 Puranen oli Unesco-koulujen opettajavaihdossa Italiassa. Myöhemmin hän teki retket Venetsiaan myös oppilaiden kanssa ja siltä pohjalta syntyi *Tarantellaa!*; komedia del Arte, kaksi erilaista äijää ja kaksi omanlaistaan naista. Leikkimielisiä henkilöitä, 16 ihmistä junissa tappanut sarjamurhaaja...

Venetsian kuoleman karnevaaleissa suomalaisia oppilaita valvomaan lähetäneet opettajat ja vanhempien edustaja paljastavat itsestään omituisia piirteitä, vaarallisia suhteita ja outoja hankkeita. Kulttuurit kohtaavat.

Kirjassa komisario Claudia Zanetti saa riesakseen koululaisryhmän Suomesta, kun samaan aikaan junista Veronan ja Venetsian välillä löytyy tapettuja ihmisiä. Suomalaiset opettajat ja kirjan päähenkilö Aune sotkevat tilannetta ja aiheuttavat sarjamurhaa tutkiville poliiseille entistä enemmän päänvaivaa.

Leena Purasen *Tarantellaa!* käännetään myös italiaksi.

Hyvä juoni. Hieno kirja.

Kari Varvikko

Pienen muodon voimaa

John Kiviranta
Tyttö ja satama
Proosateos 2009
54 sivua

Susette 1950-luvulla

John Kiviranta
Pyörre
Proosateos 2010
119 sivua

Tämän ajan Susette

JOHN KIVIRANTA KERTOO pienoisromaanissaan *Tyttö ja satama* juuri täysikäistyneen Susetten muutamasta kesäisestä päivästä sodanjälkeisessä Euroopassa. Noina päivinä Susette etsii paikkaansa elämässä, irtaantuu alkoholisoituneesta äidistään ja muuttaa toiseen kaupunkiin. Uudessa paikassa Susette kohtaa tärkeitä ihmisiä menneisyydestään, jota ei tiennyt olevankaan. Hän ottaa ensimmäisiä askeliaan itsenäisenä nuorena naisena.

Tyttö ja satama kuljettaa lukijan suju-

vasti Susetten mukana pitkin satamaa, kahden kaupungin katuja, kalatehtaan ja kohtaamisiin uusien ihmisten kanssa. Teksti on ilmavaa, merituulten raikastamaa, ja se hengittää päähenkilönsä tahdissa. Ja niin kuin kesäpäivässä, tässäkin tarinassa on varjopaikkansa, muistumia sota-aikaan ja myös karkeita ja katkeria ihmisiä. Mutta nuoren naisen optimisismi on viehättävällä tavalla kaiken kattavaa.

MYÖS TÄMÄN ROMANIN päähenkilö on Susette. Nyt kuitenkin eletään tämän ajan Helsingissä. Tässäkin tarinassa Susette kohtaa menneisyytensä samaan tapaan kuin *Tyttö ja satama* -kirjassa, joka muunneltuna sisältyy tähän teokseen. Sen ei kuitenkaan pitäisi haitata lukijaa, vaikka kirjat lukisi peräkkäin. Aikamatka näiden kahden kertomuksen välillä ja sisällä tuo pintaan uuden tason. Syntyy

paralleeli, rinnakaistapaus, jossa kertomukset ovat suuresti samat, mutta ne tapahtuvat eri ihmisille eri ajassa.

Näinhän tuntuu joskus tapahtuvan oikeassakin elämässä, mikä johtunee elämän monenkirjavuudesta, erilaisuudesta ja samanlaisuudesta – koko sillisalaatista.

Nämä kaksi kertomusta voisi julkaista vaikka samassa niteessä.

Oikeita ihmisiä kadottamassa

Tarja Okkonen
Oikeat ihmiset
Ilias 2005
106 sivua

TARJA OKKOSEN OIKEAT IHMISET koostuu 20 novellista. Tarinat ovat lyhyitä, mutta ne sisältävät paljon. Tiiviissä muodossa on puolensa, kirjailija ei tarvitse paljon sanoja, ei maalailua eikä käänteiden runsautta – kun taitaa kirjoittamisen. Novellissa Juttuseura entinen pari, Emma ja Kalle purkavat vuosi sitten päättynyttä suhdettaan terassilla. Emma toteaa, että taiteen ainoat teemat ovat rakkaus ja kuolema. Tämä on siis yhden novellihenkilön näkemys, jonka moni muukin voinee jakaa. Kyse on määritelmästä: määrittele rakkaus, määrittele kuolema. Entä kun rakkaus kuolee, tai kuolema rakastuu. Huh!

Novelli kertoo siitä, että suhde ei välttämättä pääty kerralla, se saattaa elää pitkään vaikka nitkutellen ja vaikuttaa muihin suhteisiin, niiden kohtaloihin.

Ihmisen elämä on monimutkaista, suhteet solmussa ja maailma kulkee kuin eripariset videot. On kadehdittava taito kuvata tätä kirjavuutta yksinkertaisesti ja syvältä luotaavasti, lyhyesti ja tuoreesti, vaikka kaikki on tapahtunut monta kertaa ja tulee tapahtumaan tuhannessti. Tarja Okkonen löytää yksilön ja henkilökohtaisuuden tarinoiden merestä laittaen sen jatkumaan lukijan mielessä.

Novellissa Helvetin ystävällistä Sepolta on se, että Seppo tekee kaiken toisten hyväksi, jopa kuolemansa – ei niin kuin sankari laukkaavan hevosen selässä, vaan siististi ja järjestäen asiat kohdalleen.

Tarja Okkonen novellien henkilöt ovat oikeita ihmisiä, juuri tuollaisia me olemme, tai ainakin tuo ja tuo. Mutta olem-

meko toisillemme niminovellin mukaisesti *Oikeat ihmiset*? Aika usein emme, tai ainakaan nämä kokoelman ihmiset eivät ole, tai eivät tiedä olevansa.

Jorma Hyvönen

Angelina koki Stalingradin pommitusten kauhun hetket

Angelina Kazmina-Björkbacka: Venäläinen onni, Stalinin kauden perhekronikka. Books on Demand GmbH, Helsinki 2010, Suomennos Oiva ja Sergei Björkbacka. 253 sivua.

OPETTAJA ANGELINA BJÖRKBACKA on kirjoittanut elämäkerran, joka ainutlaatuisuudessaan on paitsi koskettava myös pienimuotoinen kirjailijan omien kokemuksien välittämä historian oppitunti ja henkiinjäämisen ihme Stalinin ajan puhdistuksista Neuvostoliitossa.

Vuonna 1928 syntynyt Angelina vietti lapsuuden ja nuoruusvuodet Neuvostoliitossa. Vuonna 1951 hän päätti Lomonosoville nimetyn Moskovan valtion yliopiston ja toimi venäjänkielen opettajana ulkomaalaisille Moskovassa.

Vuodesta 1962 lähtien hän on asunut Suomessa ja nykyisin Kaarelassa. Vuosina 1967-1991 Angelina toimi venäjänkielen ja kirjallisuuden vanhempana lehtorina Helsingin Suomalais-venäläisessä koulussa. Hän on kirjoittanut suomalaisille kahdeksan venäjänkielen oppikirjaa.

Venäläinen onni ilmestyi jo viime keväänä venäjänkielisenä ja se julkaistaan lähiaikoina myös Moskovassa.

Terrori alkaa

1930-luvulla Neuvostoliitossa elettiin 'suuren terrorin' aikaa. 'Vihollisten' etsinnät jotka suoritettiin tavallisesti öisin, muistuttivat noitavainoja ja ne jättivät kauhun lasten sydämiin.

Kirjoittaja oli yhdeksänvuotias, kun hänen isänsä julistettiin 'kansanviholliseksi'. Vainoja välttääkseen perhe päätti, kiitos viisaan isän, muuttaa Stalingra-

diin. Se oli sekä onnekas että kohtalokas päätös. Muutaman vuoden kuluttua 1941 alkoi isänmaallinen sota hitler-Saksaa vastaan.

Isän ollessa rintamalla, Angelina joutui äitinsä ja pikkuveljensä kanssa kokemaan kaupungin ankarat katutaistelut ja toisen maailmansodan hirvittävimät pommitukset. Stalinin määräyksestä Stalingradia ei evakuoitu ja näin sen asukkaat jätettiin kohtalon huomaan; kuolemaan pommien ja tykistön tulituksen alle.

Vuonna 1942 elokuun 23.päivänä Stalingradin pommituksiin osallistui 1200 saksalaiskonetta. Ne tekivät yhteensä

1600 lentoa ja pudottivat 1000 tonnia pommeja. Ensimmäisen viikon aikana kaupungin 600 000 asukkaasta pommituksissa kuoli 140 000 ihmistä.

Angelina oli todistamassa, kun Stalingradin asukkaiden enemmistöltä paloi kaikki; ei ollut ruokaa, ei vettä, ei vaatteita. Koko kaupunki oli raunioina ja joka puolella oli kuolleita ja haavoittuneita.

Kun saksalaiset valloittivat kaupungin, he pidättivät Angelinan perheen, sulloivat heidät junan tavaravaunuun ja lähettivät kohti keskitysleiriä. Junassa matkattiin kokonainen kuukausi ja

kaikki olivat sairaita, nälkäisiä ja heikkoja. Kuolema oli vieressä.

Sitten tapahtui ihme: Miehitetyllä alueella Ukrainassa junan upseeri poisti perheen vaunusta, henki säilyi ja alkoi kuukausia kestävä tilapäisasuminen vieraanvaraisissa ukrainalaiskylissä. Sitten neuvostosotilaat valtasivat Stalingradin takaisin ja nyt 14-vuotias Angelina palasi perheineen hävitettyyn kaupunkiin. Äidille oli töitä tiedossa ja isäkin elossa.

Muutaman kuukauden sisällä isä haki töitä Moskovasta ja sittemmin kaikki muuttivat sinne. Angelina pääsi opiskelemaan Moskovan valtionyliopistoon ja elämä näytti jälleen hymyilevän.

Uudet vainot

Mutta sitten ensimmäisinä sodanjälkeisinä vuosina maan puoluejohto aloitti kampanjan luovaa sivistyneistöä vastaan. Mm. runoilija Anna Ahmatova, säveltäjät Sostakovits ja Prokofjev joutuivat arvostelujen ja vainon kohteeksi.

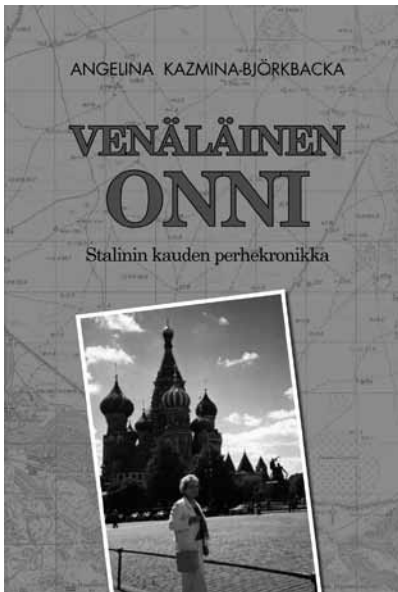
Myös Angelinan vanhemmat otettiin jälleen syyniin ja heitä pidettiin vanhasta muistista 'kansanvihollisina'. Yliopistossakin alettiin pidättää opettajia, professoreita ja opiskelijoita; monet heistä sodasta palanneita.

Yhteiskunnan ilmapiiri alkoi muuttua 'Suuren johtajan' kuoltua 1953. Muutos parempaan suuntaan tapahtui varsinkin Hrustsovin Stalinin henkilökulttia koskevan alustuksen jälkeen vuonna 1956. Epäoikeudenmukaisesti tuomittujen ja teloitettujen rehabilitointi käynnistyi.

1950-60-luvuilla taistelu vapaudesta oli vasta kuitenkin alkua. Kulttuurinen, koulutettu väestönosa halusi sivistyneempää johtoa ja suurempaa vapautta ihmisille. Se ei voinut enää suostua rajoituksiin ja ylhäältä tulevaan kontrolliin.

Vaikka myös kulttuurielämässä rupesivat puhaltamaan uudet tuulet, sananvapautta rajoitettiin edelleen voimakkaasti Sellaiset kirjailijat kuin Boris Pasternak, Mihail Bulgakov, Vasili Grossman ja Aleksandr Solzenitsyn olivat boikotissa.

Kirjoittaja, joka oli kokenut Stalinin

ajan terrorin pelot ja kauhut halusi luovan työn vapautta kirjailijoille ja kulttuurin toimihenkilöille. Siinä sitä sarkaa riittikin ja taitaa riittää yhä.

Muutto Suomeen

Vuonna 1960 nainen löysi oivallisen suomalaisen miehen ja meni naimisiin Oiva Björkbackan kanssa.

Vuonna 1967 Angelina aloitti työt venäjäksi opettajana Kaarelan Suomalais-venäläisessä koulussa. Opetuksen ohessa hän alkoi kirjoittaa oppikirjoja ja osallistui aktiivisesti ja luovasti koulun erilaisiin kulttuuriharastuksiin.

Venäläinen onni, Stalinin kauden perhekronikka on hyvin kirjoitettu ja erinomaisen sujuvasti suomennettu. Kerronnan kaari on tarkasti jaoteltu ja lukija ei hetkeksikään pääse pitkästyämään. Samalla kun kirjoittaja kuvailee omia kokemuksiaan, hän peilaa taustalla myös yhteiskunnan kehitystä ja tilaa. Tiedossani ei ole toista Suomessa asuvaa, joka olisi ollut mukana Stalinin gradin pommituksissa.

Kirjaa lukiessa ei voi olla havaitsematta, että Angelina on kulttuurikodin kasvatti, joka on antanut teokselle koko sydämensä.

Ehdottoman avartama kokemus.

Kari Varvikko

Runonikkarin työkalut, materiaali ja tarvikkeet

Tommi Parkko

Kirjoita runo

*Tommi Parkko ja Avain
2011, 191 sivua*

*Kirjoita runo! Opas
aloittelevalle runoilijalle.*

TOMMI PARKON OPAS kattaa tuoreimman nykyrunouden rytmin, soitteisuuden ja typografian ja muut rakenteelliset elementit. Samalla se tuo omaan aikaamme lyriikan lähteiltä - runontekijän avuksi - runojalat, rytmit ja metrumit, nuo prosodian elementit.

Viimeisen parin vuosikymmenen aikana luovan kirjoittamisen oppaita on ilmestynyt useita. Näistä Runouden kuntokoulu (Ahti & Toivonen, Kirjapaja 1988) on yksi antoisimmista.

Nyt Parkko tuo käsillemme ja silmillemme runo-oppaan, joka konkreettisin esimerkein antaa kirjoittajalle välineet runontekoon. Kirjassaan hän opastaa muun muassa runon typografiaa, vapaarytmisyyttä ja näiden lisäksi myös metriikkaa.

Parkon oppaaseen toivoisi kokeilemme runoilijan tutustuvan. Metriikan tuntemus ja käyttö lienee monella suomalaisella lyyrikolla vavaista. Kuitenkin naapurimaissa, ruotsin, tanskan ja viron kielellä on kirjoitettu viime aikoinakin menestyksellisesti mitallista lyriikkaa (kuten Madeline Gustafsson, Inger Christensen, Tõnu Trubetsky).

Runoilijan inspiraatio ja innoitus saattaa – pitkäksikin aikaa tai jopa lopullisesti – lopahtaa.

Toki tekstiä jatkossakin syntyy, jollei muuten niin pakolla. Toisaalta juuri näissä ”juuttumisissa” on käsityöläisytydestä apua: tällöin ovat metriikat, mitat, poljennot ja lyyriset kamerat tarpeen.

Kuvanveistäjäällä on työkalunsa ja

Tommi Parkon opaskirja antaa virikkeitä kokeneellekin runoilijalle. Kansi Jussi Jääskeläinen.

materiaalinsa, samoin taidemaalari-la, säveltäjällä instrumenttinsa; laulaja voi hyödyntää valmiita sanoituksia ja nuotteja.

Mutta myös runoilija voi ottaa avukseen lyyrisen kameran ja zoomata kauas kynsistään aina horisontin taa ja sieltä takaisin omaan napaan. Hän voi typografioita tai kehittää runojalkoja samalla rytmiä rummutellen.

Opas sisältää luettelon oheiskirjallisuudesta: Unto Kupiaisen Lyhyestä runousopista aina Eino Santasen & Sanna Susiluodon Uuteen ääneen.

Parkon kirja antaa myös ohjeita koelman tekoon, erilaisiin kustannusmahdollisuuksiin ja -tapoihin, yhteystietoja kirjallisiin lehtiin, verkkokirjoittamiseen ja apurahoihin, siis juuri sellaiseen tietoon mitä etenkin aloitteleva kirjailija kaipaa.

Ja nyt töihin:
Kirjoita runo!

Harri Roussi

Mitä halusit tietää kuunnelmasta

YLE DRAAMAN TUOTTAJA Soila Valkama oli toukokuussa pidetyn Kaikki kuunnelmasta –iltakurssin päätähti. Hän kertoi mainioin esimerkein, kuinka käsikirjoitus muuttuu kuunnelmaksi. Tapoja on monia kuten myös kuunnelman muotoja. Kuunnelmassa kaikki tapahtuu äänen varassa – äänimaisema antaa viitteitä ympäristöstä, ajasta, paikasta ja henkilöistä. Parhaimmillaan kirjoittajan idea kohtaa kuulijan sillä tavalla kuin kirjoittaja tarkoittaa.

Soile Valkama on työstänyt **Sofi Oksasen** Puhdistus –romaanista kuunnelman. Hän kertoi, millaista työtä se on vaatinut. Ei ole lainkaan yksinkertaista luoda paksusta romaanista alle tunnin mittainen kuunnelma. Tehtävä on vaativa, mutta mielenkiintoinen toteuttaa ja jännittävä kuulla.

Uudenmaan Kirjoittajien ajankohtaisista tapahtumista löytyy tietoa verkkosivuilta: <http://www.ukir.info/> ja lehtien Minne mennä -palstoilta

Soila Valkama kertoi kuunnelman luomisen ulottuvuuksista. Kuva: Jorma Hyvönen

UUDENMAAN KIRJOITTAJAT ry:n JÄSENHAKEMUS

Palautusosoite: Uudenmaan Kirjoittajat ry, PL 311, 00531 HELSINKI

TÄYTÄ TEKSTAAMALLA, KIITOS!

Sukunimi: _____

Etunimet: _____

Jakeluosoite: _____

Puhelin: _____

Postinumero: _____

GSM: _____

Toimipaikka: _____

Sähköposti: _____

Syntymäaika: _____

Sukupuoli: Nainen Mies

Poikkeava jäsenmaksu: Koululainen Opiskelija

Paikka: _____

Aika: _____

Allekirjoitus: _____

Hyväksytty jäseneksi Pvm.: _____

Hakemus numero: _____ Maksupvä: _____

*) Ei hyväksytty jäseneksi Pvm.: _____

*) Perustelu lähetetty hakijalle kirjeitse pvm.: _____

Liittymismaksu Eur 5,00, jäsenmaksu/v Eur 20,00. Koululainen (yli 15v.) tai perusopiskelija Eur 10,00/v.

Perti Viinanen toimi SAK:n puheenjohtajana vuosina 1981-1990. Kuvassa (vasemmalla) hän Työväenliikkeen Kirjaston ja Uudenmaan Kirjoittajien kirjakahvilassa kertomassa kirjastaan Luottamusmies. Häntä haastattelee Uudenmaan Kirjoittajien puheenjohtaja, tietokirjailija ja toimittaja Pentti Peltoniemi. Kuva Jorma Hyvönen.

Ajattelun paikka

EN ÄÄNESTÄNYT PERUSSUOMALAISIA.

En oleta, että koskaan tullen äänestämäänkään. Silti olen hämmästynyt kuinka vähäinen äänestysaktiivisuuden nousu karisti loisia - toisista eläviä - eduskunnasta. Nyt karisseet ovat suuren rai-

von ja vihan riivaamia. En tiedä miksi? Onko perimmäinen syy siinä, että tavalliset ihmiset eivät saisi olla huolissaan työpaikoistaan, vai vain kyse siitä, että tarvitsevat uutta ravintoa, tai että Suomi ei tullutkaan valmiiksi. Saimmehan

sentään kaksi uutta ydinvoimalaa, urkin-talaki Lex Nokian tai nuorten työttömi-en taskuissa käyvän Lex Soininvaaran.

Timo Soini ei käsitykseni mukaan ole vähäosaiselle vastaava vaara kuin Soininvaara.

Mutta ehkä korkeakulttuurinen viha ja suuttumus tyhmän kansan äänestämisestä juontaakin juurensa siitä, että vieläkään ei ole saatu kuntoon raiskattujen eläinten psykologista tukea. Siihen, varsinkin venäläisten eläinten tukeen, voisi löytyä rahoitusta Brysselistä. Tuetaanhan sieltä Suomessa toimivaa Kavkaz Centriä, jossa vaikuttaa herra nimeltä Ruslan Umarov, jonka vanhemman veljen Doku Umarovin YK:n turvallisuusneuvosto on sijoittanut maailman etsityimpien terroristien listalle. Samalla listalla ovat myös Al-Qaida- ja Taleban-johtajat.

Pentti Peltoniemi

Kirjoitusvinkit maakunnassa

UUDENMAAN KIRJOITTAJIEN maakuntakierros lähenee. Syksyn 2011 aikana kolmella eri uusmaalaisella paikkakunnalla järjestetään päivän kestävä tilaisuudet kirjoittajille, kirjoitusta harrastaville ja suunnitteleville sekä kirjallisuuden ystäville.

Paikkakunnat julkistetaan elokuussa mutta se jo tiedetään, että tilaisuudet ovat paikkakunnan kirjastossa, ja että yksi tapahtumista on Länsi-Uudellamaalla, toinen Itä-Uudellamaalla ja kolmas Keski-Uudellamaalla.

42-vuotiaan Uudenmaan kirjoittajien näkyvimpiä kirjailijoita ovat olleet Tommy Taberman, Iris Kähäri ja edelleen vaikuttavista mm. Laila Hirvisaari ja Annakaisa Iivari. Myös he ovat mukana.

Maakuntakierroksen aikana tarjotaan

ensi käden vinkkejä kirjoittamiseen. Kirjoittaminen voi olla faktaa, fiktiota, lyhyttä tai pitkää, runoa tai proosaa. Kirjastokierrokseen liittyy myös tukimateriaalin valmistamista ja muun muassa lokakuun kulttuurilehti Elias ilmestyy tuhtina erikoispainoksena.

Maakuntakierros on jo ennakolta saanut runsaasti huomiota ja sen merkittävyyttä lisää, että Suomen Kulttuurirahaston Uudenmaan rahasto tukee hanketta merkittäväällä avustuksella.

Lisätietoja hankkeen etenemisestä www.ukir.info. Jokainen voi myös vaihtaa kierroksen tapahtumiin. Kysy ja ehdota: uudenmaan@gmail.com

Varaa oma näkyvyytesi Uudenmaan kirjoittajien maakuntakierroksella ja syksyn Erikois-Eliaksessa www.ukir.info.

Tarjoa kirjoittamiseen liittyvää artikkeliasi julkaistavaksi Eliaksessa!

Artikkelin yhteyteen toivomme myös 300dpi:n kokoista valokuvaa.

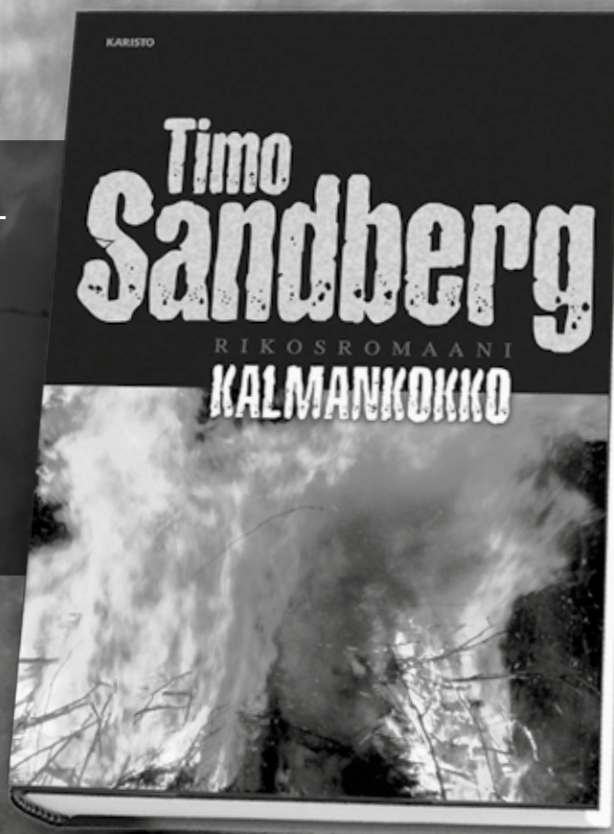

97707831776003

KOTIMAISTA
DEKKARIKÄRKEÄ

Timo
Sandberg
KALMANKOKKO

Tammirannan mahtisuvun salaisuudet alkavat paljastua traagisesti päättyvän juhannusillan jälkeen. Vetävä, inhimillisten teemojen ympärille kietoutuva rikosromaani on kuudes osa komisario Heittolasta kertovaan sarjaan.

KARISTO

www.karisto.fi